

Prehľad učiva – informácia pre rodiča, opakovací materiál pre dieťa
7. ročník
GEOGRAFIA

Poloha Európy

Európa je 2. najmenší svetadiel

Leží na severnej pologuli, prevažne na východnej pologuli ale menšia časť sa nachádza aj na západnej pologuli.

Hranice

- **Východná hranica** medzi Európou a Áziou prechádza cez pohorie **Ural** ku **Kaspickému moru**, ďalej k **Čiernemu moru**, cez prielivy **Bospor a Dardanely** až do **Stredozemného mora**.
- **Južná hranicu** medzi Európou a Afrikou tvorí **Stredozemné more** a **Gibraltársky prieliv**.
- Zo **západu** obmýva Európu **Atlantický oceán**.
- Zo **severu** obmýva Európu **Severný ľadový oceán**.

Zhrnutie

Všetko si ukáž v Atlase !!

- **Európa (2. najmenší svetadiel)** leží na severnej pologuli, na východnej pologuli a západnej pologuli.
- Najkrajnejšie body -
 - sever - mys Nordkinn (Nórsko)
 - juh - mys Marroqui (Španielsko)
 - východ - pohorie Ural
 - západ - mys Roca (Portugalsko)
- **Oceány** Atlantický a Severný ľadový oceán
- **Moria** Severné m., Nórske m., Baltské m., Stredozemné m. (najväčšie)
- **Ostrovy** Veľká Británia, Írsko, Island, Sicília, Korzika, Baleáry, Kréta,....
- **Polostrovy** Škandinávsky (najväčší), Pyrenejský, Apeninský, Balkánsky,....
- **Prielivy** Gibraltársky, Sicílsky, Lamanšský

www.chebig.sk

Zhrnutie:

POUŽI ATLAS !

- Európu z veľkej časti tvoria nížiny (ľadovcový pôvod).
- Nížiny: **Východoeurópska nížina** (najväčšia v Európe), **Kaspická n.** (najnižšie položená cca -27 m n.m.), **Baltská n.**, **Severoeurópska nížina**.
- Pohoria (vrásové a kryhové): Škandinávské vrchy, Pyreneje, Alpy (najvyšší vrch Mont Blanc), Karpaty, Apeniny a Dináre.
- Významné sopky: Hekla (Island), Etna (Sicília), Stromboli (Liparské o.), Vezuv (Taliansko).
- Zemetrasenia hlavne v južnej a juhovýchodnej časti Európy.

Vodstvo Európy

Zhrnutie:

- Dostatok zrážok umožnilo vznik hustej riečnej siete.
- Úmorie
 Severného ľ. o. – Pečora
 Atlantického o. – Rýn, Loira, Seina, Temža, Labe, Odra, Visla, Rhône, Pád, Tajo, Ebro, Dunaj, Don, Dneper
 bezodtoková oblasť – Volga (najdlhšia rieka Európy), Emba, Ural
- Prieplav – Rýn – Mohan – Dunaj (najvýznamnejší)
- Jazerá
 ľadovcové – najviac vo FIN a ŠVE, najväčšie Ladožské a Onežské
 ľadovcovo-tektonické – Ženevské, Gardské
 iný pôvod – Balaton, Nežiderske jazero
- Na riekach vznikali vodné nádrže, tiež nájdeme aj vodopády, či veľké zásoby podzemnej vody

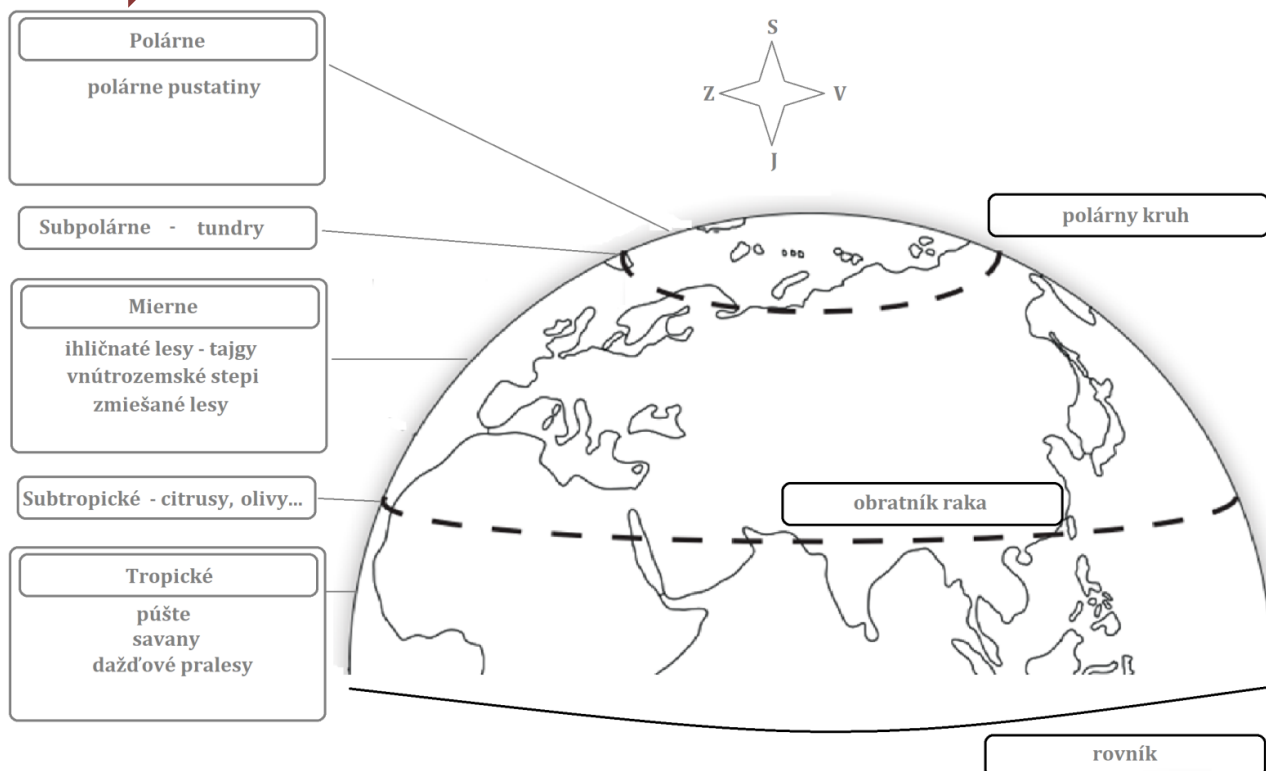
Podnebie Európy

Na podnebie Európy vplývajú:

- zemepisná šírka
- Golský prúd
- pohoria a nadmorská výška
- vzdialenosť od oceána
- západné vetry

Delenie podľa zemepisnej šírky:

Podnebné pásma v Európe

Rozloženie pohorí má vplyv na množstvo zrážok na náveternej a záveternej strane. Podnebie v pohoriach sa mení aj s nadmorskou výškou. **Najsuchšia oblasť** leží na pobreží Kaspického mora.

Golský prúd - prichádza z Mexického zálivu strednej Ameriky a prináša teplú vodu k pobrežiu západnej a severnej Európy, čím je otepľuje a prináša dostatok zrážok. Oceán a moria jeho vplyvom nezamrzajú.

Pôdy, rastlinstvo a živočíšstvo Európy

Podľa **šírkovej pásmovitosti** rozdeľujeme typy krajín v Európe do pásiem:

Polárna pustatina

poloha: najvzdialenejší sever, ostrovy v Severnom ľadovom oceáne

podmienky: mimoriadne studené podnebie (v zime až -50°C, v lete okolo 0°C).

živočíšstvo: ľadový medveď, tuleň, morske vtáky a ryby

Tundra

poloha: Škandinávia, Rusko, severný Atlantik, Island

podmienky: veľmi chladné podnebie, veľmi krátke leto

pôda: sú tu vrstvy trvalo zamrznutej pôdy – permafrost. Tundrové pôdy sú neúrodné.

rastlinstvo: rastú tu iba kríky, zakrpatené vrby a brezy. Hojne sa vyskytujú machy a lišajníky.

živočíšstvo: polárna líška, zajac, snežná sova, sob, lumík, počas krátkeho leta je oblasť plná nepríjemného bodavého hmyzu

Tajga

poloha: chladné časti mierneho pásma na severe Európy

podmienky: dlhšia zima, krátke leto počas ktorého sa topí sneh

pôda: podzolové pôdy (vznikajú z odpadu z ihličnatých stromov) s veľmi nízkou úrodnosťou

rastlinstvo: ihličnaté lesy hlavne smrek a smrekovec

živočíšstvo: medveď hnedý, vlk, rys, los, bobor a iné

Zmiešaný a listnatý les

poloha: na väčšine územia Európy, veľa lesov bolo vyrúbaných a nájdú sa už iba v pohoriach

podmienky: dostatočné množstvo zrážok, striedanie 4 výrazných ročných období

pôda: hnedozeme

rastlinstvo: jedľa, dub, buk a hrab

živočíšstvo: srny, diviaky, líšky, veveričky, sovy, d'atle atď.

Stepi

poloha: v miernom pásme vo vnútrozemí t.j. v kontinentálnej časti Európy

podmienky: v porovnaní s púšťami majú viac zrážok

pôda: černoze

rastlinstvo: množstvo zrážok postačuje na rast rôznych druhov tráv, ale nepostačuje na vznik lesných porastov

živočíšstvo: zajac, tchor, jazvec, z vtákov napr. drop, orol, škovránok, kaňa stepná

Polopúšte a púšte

poloha: v juhovýchodnej kontinentálnej Európe a v južných oblastiach Španielska

podmienky: malé množstvo zrážok

pôda: púšťové pôdy s vysokým obsahom piesku a solí

rastlinstvo: suchomilné trávy, nízke kry

živočíšstvo: hmyz, pavúky, jašterice, korytnačky, plazy, škorpióny, z cicavcov – divé somáre, líška korzak, orol, sup

Subtropické vždyzelené lesy

poloha: v subtropickom pásme pri Stredozemnom mori

podmienky: priemerná ročná teplota je 20°C

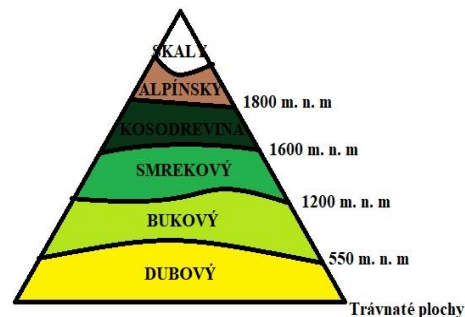
pôda: škoricová a gaštanová pôda

rastlinstvo: dub, gaštan, borovica pínia, pôvodne tu boli aj cédre, ale ľudia ich už takmer vyrúbali (používali ich na stavbu lodí), dnes sú typické, človekom vysadené - olivy, vinič, figy, citrusy

živočíšstvo: jašterice, hmyz, kozy, ovce

Podľa **výškovej stupňovitosti** rozdeľujeme typy krajín do vegetačných stupňov:

- dubový,
- bukový,
- smrekový,
- kosodrevinový stupeň,
- stupeň alpínskych lúk
- vysokohorské pustatiny

Obyvateľstvo a sídla Európy

Všeobecné údaje

Najväčšie štáty: európska časť Ruska

Najväčší počet obyvateľov: európska časť Ruska, Nemecko, Poľsko

Najväčšie mestá: Moskva (Rusko), Paríž (Francúzsko), Londýn (Spojené kráľovstvo), Petrohrad (Rusko), Berlín (Nemecko)

Najvyššie vrchy: Mont Blanc (Francúzsko - Taliansko) 4 808 m, Monte Rosa (Taliansko - Švajčiarsko) 4 634 m, Dom (Švajčiarsko) 4 545 m

Najdlhšie rieky: Volga 3 531 km, Dunaj 2 850, Ural 2 428 km

Delenie

Vo všeobecnosti sa Európa delí na 5 základných oblastí:

- **Severná Európa**
Škandinávia (Nórsko, Švédsko, Fínsko), Dánsko, Island a Pobaltské štáty (Litva, Lotyšsko, Estónsko)
- **Západná Európa**
Francúzsko, Benelux (Belgicko, Holandsko, Luxembursko), Spojené kráľovstvo a Írsko, Monako
- **Stredná Európa**
Poľsko, Slovensko, Česko, Maďarsko, Rakúsko, Nemecko, Švajčiarsko, Lichtenštajnsko
- **Južná Európa**
Taliansko, Španielsko, Portugalsko, Grécko a malé štáty Andorra, Malta, San Maríno, Vatikán
- **Juhovýchodná Európa**
Balkánske štáty: Albánsko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvátsko, Čierna Hora, Severné Macedónsko, Srbsko a tiež Slovinsko a Rumunsko
- **Východná Európa**
Ukrajina, Rusko, Bielorusko, Moldavsko

Zhrnutie:

- V Európe žije približne 750 miliónov obyvateľov, problémom je, že populácia starne
- Väčšina obyvateľov žije v mestách.
- Obyvatelia patria prevažne k bielej europoidnej rase.
- Podľa jazykovej príslušnosti patria do troch veľkých skupín – slovanskej, germánskej a románskej.
- Väčšina Európanov vyznáva kresťanské náboženstvo.
- Najväčšie sídla – Moskva, Londýn, Petrohrad, Berlín, Madrid, Rím, Paríž, Bukurešť a i.

Hlavné mestá Európy

Slovensko Bratislava

Česko Praha

Pol'sko Varšava

Maďarsko Budapešť

Rakúsko Viedeň

Švajčiarsko Bern

Nemecko Berlín

Belgicko Brusel

Holandsko Amsterdam

Luxembursko Luxemburg

Francúzsko Paríž

Monako Monako

Veľká Británia Londýn

Írsko Dublin

Dánsko Kodaň

Nórsko Oslo

Island Reykjavík

Švédsko Štokholm

Fínsko Helsinki

Španielsko Madrid

Portugalsko Lisabon

Taliansko Rím

Grécko Atény

Albánsko Tirana

Macedónsko Skopje

Srbsko Belehrad

Čierna hora Podgorica

Bosna a Hercegovina Sarajevo

Chorvátsko Záhreb

Slovinsko Ľubl'ana

Bulharsko Sofia

Rumunsko Bukurešť

Ukrajina Kyjev

Moldavsko Kišiňov

Bielorusko Minsk

Litva Vilnius

Lotyšsko Riga

Estónsko Tallin

Rusko Moskva

Andorra Andorra la Vella

Lichtenštajnsko Vaduz

Hospodárstvo Európy

Pol'nohospodárstvo

- pšenica: najrozšírenejšia obilnina, Taliansko, Rusko, Francúzsko
- raž: chladnejšie oblasti, Rusko, Pol'sko, Fínsko, Nemecko
- kukurica: Maďarsko, Rumunsko
- zemiaky, cukrová repa, olejiny, vinič, ovocie, chmeľ, kvety
- živočíšna výroba: chov hovädzieho dobytku, ošípaných, hydiny, kôz (juh) a oviec (Britské ostrovy)

Priemysel a nerastné suroviny

- ťaží sa uhlie, železná ruda, urán a draselné soli
- zastúpené sú všetky odvetvia, najmodernejší priemysel má západná a severná Európa
- najrozšírenejší: ťažobný a spracovateľský, strojársky (autá, lietadlá, lode), chemický (hnojivá, kozmetika), potravinársky (čokoláda, pivo, syry), drevársky (nábytok)

Doprava

- cestná, železničná
- riečna, námorná (prístavy – Rotterdam, Londýn, Hamburg)
- letecká (Frankfurt nad Mohanom, Londýn, Paríž, Moskva, Madrid)
- potrubná (ropovody a plynovody)

Cestovný ruch a služby

- kúpele, pamiatky, turistika, pútnické miesta (Vatikán, Fatima, Lurdy), veľtrhy a výstavy (Paríž, Ženeva, Benátky), sieť hotelov a reštaurácií

Zjednocovanie Európy

- **Európska únia** - vytvorená v roku 1992 na základe Maastrichtskej zmluvy, Slovensko vstúpilo v roku 2004
- **Symboly:** vlajka, hymna, heslo, spoločná mena (euro), Deň Európy (9. máj)
- **Riadiace orgány:** Rada EÚ, Európsky parlament (sídlo Štrasburg), Európska komisia, Centrálna banka (Frankfurt nad Mohanom), Súdny dvor (Luxemburg)

STREDNÁ EURÓPA

Slovensko – Bratislava

- Tatry
- rieka Dunaj
- hrady a zámky

Česko – Praha

- Karlov most
- české pivo
- automobilka Škoda

Pol'sko – Varšava

- Baltské more
- soľná baňa Wieliczka

Maďarsko – Budapešť

- nížinatá krajina
- termálne kúpele

Rakúsko – Viedeň

- Alpy – turistika, lyžovanie
- hudba a Mozart

Nemecko – Berlín

- silný priemysel
- výroba áut
- rieka Rýn

Švajčiarsko – Bern

- Alpy
- čokoláda, hodinky
- politicky neutrálny štát

ZÁPADNÁ EURÓPA

Francúzsko – Paríž

- Eiffelova veža
- rieka Seina
- múzeum Louvre
- víno, syry

Belgicko – Brusel

- sídlo Európskej únie
- čokoláda a wafle

Holandsko – Amsterdam

- nízko položené vzhľadom na úroveň mora
- tulipány, veterné mlyny, bicykle

Luxembursko – Luxemburg

- malý bohatý štát

Írsko – Dublin

- zelená krajina
- chov oviec

Spojené kráľovstvo – Londýn

- Big Ben
- rieka Temža
- kráľovská rodina

IUŽNÁ EURÓPA

Taliansko – Rím

- Koloseum
- pizza a cestoviny
- sopka Etna
- v strede Ríma je štát Vatikán – sídlo pápeža
- mestský štát San Marino

Španielsko – Madrid

- futbal
- cestovný ruch a turistika

Portugalsko – Lisabon

- Atlantický oceán
- moreplavci

Grécko – Atény

- staroveké chrámy
- vznik olympijských hier

Chorvátsko – Záhreb

- Jadranské more, turistika

SEVERNÁ EURÓPA

Nórsko – Oslo

- fjordy
- ropa

Švédsko – Štokholm

- lesy
- IKEA

Fínsko – Helsinky

- veľa jazier
- sauny

Dánsko – Kodaň

- Lego
- Kodaň - Malá morská víla

Island – Reykjavík

- sopky (Hekla)
- gejzíry, polárna žiara

IUHOVÝCHODNÁ EURÓPA – Balkánske štáty

Rumunsko – Bukurešť

- Karpaty
- legenda o Drakulovi

Bulharsko – Sofia

- Čierne more

Srbsko – Belehrad

- hornatá krajina

Albánsko – Tirana

- hory a more

Bosna a Hercegovina – Sarajevo

- Balkán

Čierna Hora – Podgorica

- Jadranské more

Severné Macedónsko – Skopje

- hornatá krajina

VÝCHODNÁ EURÓPA

Ukrajina – Kyjev

- obilnica Európy

Bielorusko – Minsk

- roviny a lesy

Rusko – Moskva

- najväčší štát sveta
- Kremel'

Moldavsko – Kišiňov

- vinohrad